

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
ul. Podstawowa 93, 14-100 Ligowo
tel. 82 1090 1506 0000 0000 5002 0247
REGON 870502736
KRS 0000041692

poprzedni nr M-812/1539
w 10346



kontakty:
ul. Podstawowa
w Ligowie
82-228 Ligowo

ul. Czepkowska
w Wierzbawie

82-230 Węprze

++

Brodnica
Rypin POZ-AK

Kowalski Jacek

ps. "Tolek" Tomasz
vel Tomasz Wójcicki
M: 812/1539 Pom

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Howalski Jacek
T: Ak+ 812/1539 Pom
Rypin 902- AK

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 - relacja właściwa

k. 2 s. 1-2

I/2 - dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

k. 1 s. 1-2

I/3 - inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

k. 2 s. 1-2

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 - dot. rodziny relatora

III/2 - dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 - dot. ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 - dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 - inne

IV. Korespondencja

1) Inwencji w sprawie J. Howalskiego k. 8 s. 1-8

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”]

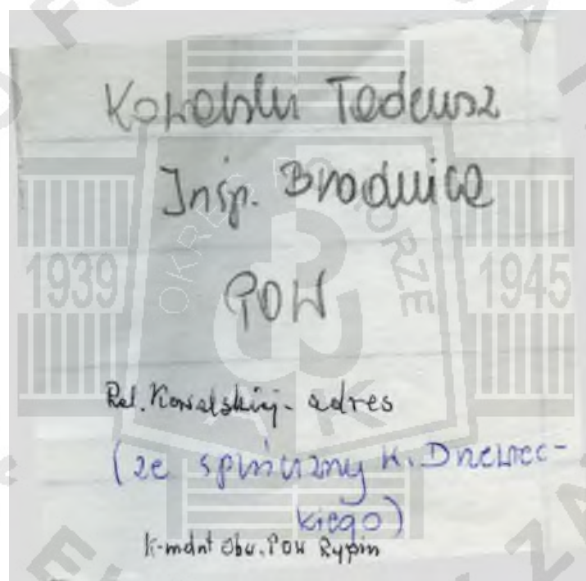
k. 37

VI. Fotografie

dział ikonografii

1/1. Relacja - Słowalski Tadeusz

Władysław Dmochowski
(L. dz.?) o działalności Tadeusza
Słowalskiego, mps oryg. + kop. k. 2 s. 1-2



M-872/1539
fcszka A

Kowalski Tadeusz

Urodził się w Skępem w 1912 r. Ukończył Seminarium Nauczycielskie w Wymyślinie, a następnie Dywiz. Kurs Podchor. Rez. w Brodnicy.

W czasie okupacji do 1942 r. był komendantem Obwodu POW Rypin. Ścigany przez Niemców przeniósł się do Krakowa, gdzie studiował *na kompleta* w Akademii Sztuk Pięknych. Działając w Rypinie podczas krótkich pobytów w Skępem ilustrował "Iskrę Wolności".

Rel. Kowalska M. Inf. własne autora.

Władysław Drzewiecki



Kowalski Tadeusz

Urodził się w Skępem w 1912 r. Ukończył Seminarium Nauczycielskie w Wymyślinie, a następnie Dywiz. Kurs Podchor. Rez. w Brodnicy.

W czasie okupacji do 1942 r. był komendantem Obwodu POW Rypin. Scogany przez Niemców przeniósł się do Krakowa, gdzie studiował *na kampaletach* w Akademii Sztuk Pięknych. Działając w Rypinie podczas krótkich pobytów w Skępem ilustrował "Iskrę Wolności".

Rel. Kowalska M. Inf. własne autora.

Władysław Drzewiecki

Wł. Drzewiecki



1/3. Inne materiały dokumentacyjne:
Howalski Tadeusz

1. Mennice obywatelski (...) od 1934r. do 21.01.1945
- kserokop. z materiałów Duszyńskiego k. 1 s. 1-2

59.

1

Uznanie działalności

✓ Ob. Kowalskiego Tadeusza, ur. dnia 20.VI. 1912 roku w Zaciścu, pow. Lipno, zamieszkałego w Ligowie powiat Sierpc.

za działalność rewolucyjną od 1934 r. do 21.I.1945 r.

Zarząd Oddziału Powiatowego Z.B.o W.i D. w Lipnie i w Sierpcu na podstawie zebranego materiału i oświadczeń świadków uznaje pracę Ob. Kowalskiego Tadeusza za działalność rewolucyjną. Wymieniony jeszcze w czasie pobytu w Seminarium Nauczycielskim w Ryniślinie był współredaktorem postępowego pisma na terenie szkoły „Nasze Myśli”. Od 1934 roku do 1.VI.1940 r. był członkiem PPS. Okupacja hitlerowska zastała go jako członka PPS konspiracji. W 1940 roku był współredaktorem tajnej gazetki dla obozu jenieckiego Anglików w Kikole pod nazwą „Wiadomości Naddiowe”. Od dnia 2.VI.1940 roku zostaje szefem Prasy i Propagandy Konspiracyjnej na powiaty Lipno i Rypin. Należał wówczas do P.O.Z. i używał początkowo pseudonimu „Sierusz”, później „Folek”. Organizował oddziały i grupy dywersyjne i partyzanckie do walki z okupantem. W tym czasie jest współredaktorem czasopiisma konspiracyjnego „Iskra wolności”, które utrzymywało okolicznych mieszkańców w duchu patriotyzmu, przeszkadzało hitlerowcom w jednoczeniu, demaskowało szpiegów i donosicieli oraz informowało o walkach toczących się na wszystkich frontach. W między czasie organizuje i montuje radiodbiorniki dla celów podziemnych. Należy do KGW, prowadzi tajne nauczanie i kolportuje podręczniki szkolne z Warszawy. Jest stale poszukiwany przez władze niemieckie. Po masowych aresztowaniach w dniu 5.V.1943 r. zostaje powołany na stanowisko Komendanta obwodu Armii Krajowej na powiaty Lipno i Rypin. Władze hitlerowskie - Gestapo rozesłały za nim listy gończe i wyznaczyły za wskazanie jego miejsca pobytu względnie za ujęcie 50.000 marek. Ukrywa się w powiecie rypińskim, w Toruniu, Krakowie, Dobrzyniu nad Drwęcą i w Warszawie, przebywa w zakonspirowanych miejscowościach powiatu lipnowskiego, rypińskiego i sierpeckiego. Przez całą swą działalność odznaczał się popularnością i postępową działalnością. Wyzwolenie przez Armię Radziecką i Polską w dniu 21.I.1945 r. zastało go w powiecie rypińskim. Zgłasza się ochotniczo do oddziałów Wojska Polskiego i służy jako oficer w II Armii Wojska Polskiego do 20.X.1945 r.

Należy początkowo po wyzwoleniu do PPS i później do PZPR.

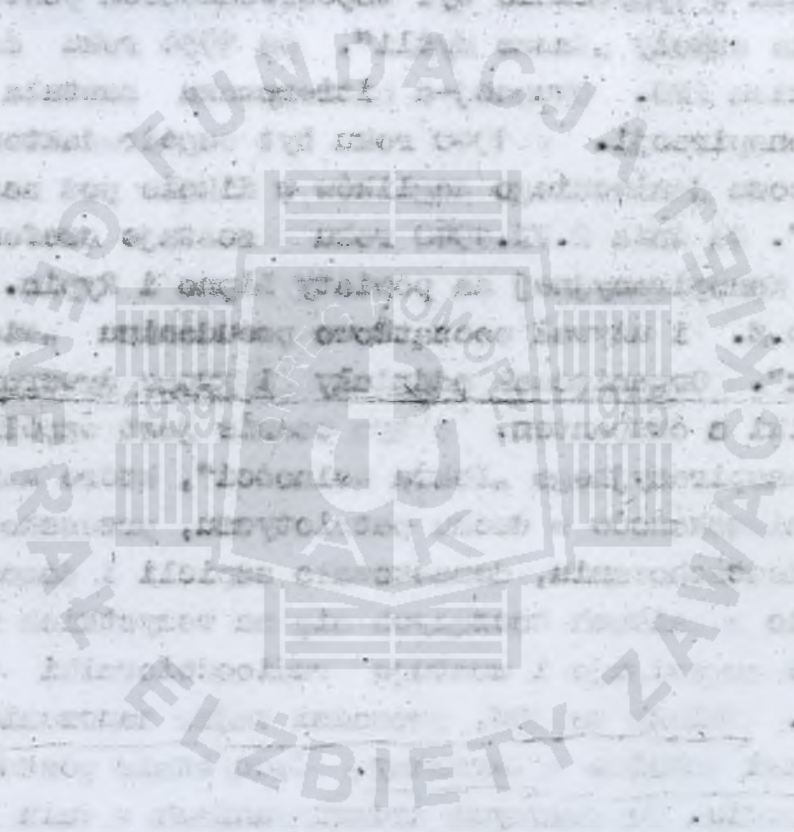
Na podstawie wyżej wymienionych danych uznaje się w pełni działalność Ob. Kowalskiego Tadeusza jako działalność rewolucyjną

Świadkowie i uczestnicy Ruchu Oporu

Zarząd Powiat
Z.B.o 2.1.1

Isierokop z miast. Dąbrowskiego S.

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]



II. Materiały uzupełniające relacje:
Głowalski Tadeusz

1. Biogram Tadeusza Głowalskiego [w:],
Stow. biogr. konspiracji pomorskiej 1939-45,
Wyd. FAPAK, t. XLV, Toruń 2004, z. 4,
kserekop. k. 2 s. 1-2

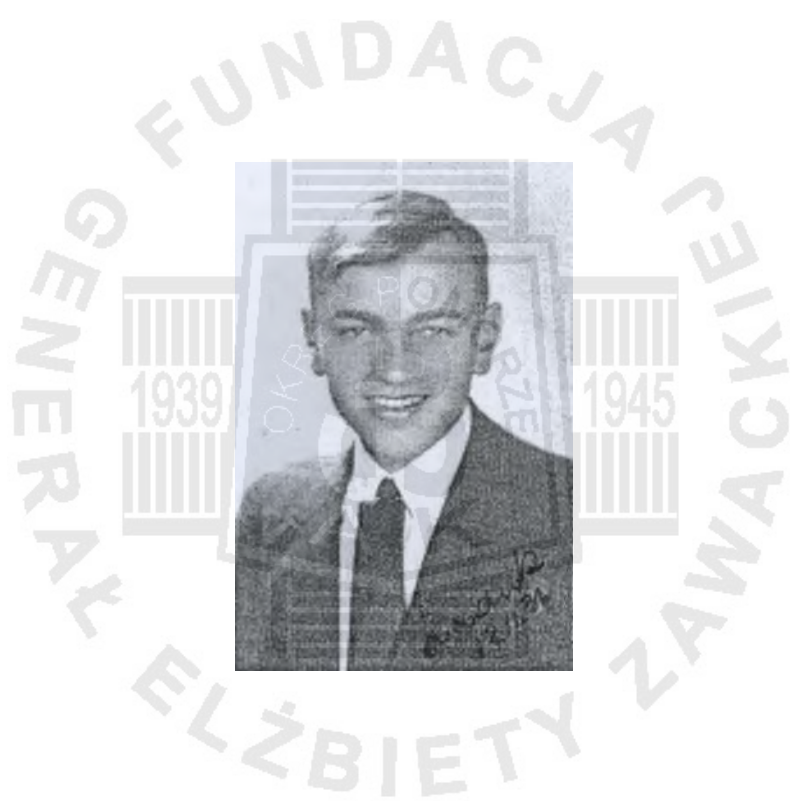
Kowalski Tadeusz przybr. nazw. Tadeusz Wiśniewski, Tomasz Wojciechowski, ps. „Tolek”, „Tomasz”, „Wiarusz” (1912–1967), kmtd Obw. AK Rypin.

Urodzony 24 VI 1912 w Zaciszu pow. lipnowski, syn gajowego z Kamienicy, Nadleśnictwo Skępe. Absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Wymyślinie, gdzie współredagował pismo pt. „Nasze Myśli”. Przed II wojną światową był kierownikiem szkoły w Wólce k. Skępego; od 1934 członek PPS. Ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty w Brodnicy, ppor. rez. WP.

Brak danych o kampanii wrześniowej 1939. Od 1940 współredagował tajną gazetkę wydawaną dla jeńców angielskich z obozu w Kikole pt. „Wiadomości Radiowe”. Podczas okupacji żył na stopie nielegalnej. W tym czasie ukończył też tajne komplety na Akademii Sztuk Plastycznych w Krakowie. Od 1 VI 1940 pod ps. „Tolek”, „Wiarusz” szef prasy i propagandy w POZ–„Znak” na pow. lipnowski i rypiński i do maja 1943 współredaktor lokalnej gazetki konspiracyjnej pt. „Iskra Wolności” wydawanej w Józefkowie pod Skępem. Tu w 1940 był obecny przy zaprzysiężeniu do POZ Anastazji Lulińskiej ps. „Nata” (z d. Topolewskiej). Z Czesławem Lulińskim, Edmundem Ruszkowskim, Antonim Tęzycym prowadził też nasłuch radiowy. Członek TON, z Warszawy kolportował podręczniki szkolne. Po unifikacji POZ–„Znak” z AK w pow. rypińskim (IX 1942) i lipnowskim (XI/XII 1942) żołnierz AK. Uniknął aresztowania podczas wielkiej wyspy lipnowsko-rypińskiej w okresie 5–10 V 1943, chroniąc się w kwaterach konspiracyjnych, m.in. w Plac. Chrostkowo Obw. AK Rypin. W drugiej dekadzie maja 1943 w Stalmierzu w kwaterze u Apolonii Amelii Lewandowskiej został desygnowany na kmtd. Obw. AK Rypin przez Henryka Kopczyńskiego ps. „Surma”, kmtd. Insp. AK Włocławek (Obw. Rypin na czas akcji scaleniowej odłączony od Insp. Brodnica, ponownie dołączony w czerwcu 1943). Funkcję objął po aresztowanym Antonim Zielińskim, pierwszym kmtd. Obw. AK Rypin i pełnił ją do stycznia 1945. Jego zastępcą był w tym okresie Stanisław Baliński ps. „Stanek”. Oparając się na niezniszczonych siatkach dowodzenia i łączności Insp. AK



Stow. biograf. komsop. pomorskiej 1939-45
Wyd. FAPAK, t. XLV, Janu 2004⁹¹



2

Brodnica odbudował kmdę obw. i rozbite majowymi aresztowaniami kmdy placówek. W obawie przed aresztowaniami Kmda Obw. AK Rypin nie miała stałej lokalizacji i odprawy sztabu odbywały się w kwaterach konspiracyjnych m.in. „U Szpaka” w Nowej Wsi gm. Chrostkowo (u Antoniego Bieńkowskiego ps. „Szpak” i Mieczysława Świącickiego ps. „Mietek”), w Sikorzu gm. Chrostkowo (u Marcjanny Lewandowskiej), w Giżynku gm. Żałe (u Alojzego Jabłońskiego oraz Stanisława Olewińskiego), „U Małgorzaty” w Bachorzu gm. Płonne (u Ewy Ligmanowskiej), w Rogówku gm. Rogowo (u Adama Michalskiego), w Dobrzyniu n. Drwęcą (u Heleny Żołobińskiej ps. „Halszka”), w gajówce Grucza Nadleśnictwo Paliwodziczna gm. Nowogród pow. lipnowski (u Ireny Dołkowskiej). Na kwatery eskortował go Stanisław Suszyński ps. „Witold”. W sierpniu–wrześniu 1944 „Witold”, powiadomiony przez Lucjana Żołobińskiego ps. „As” o rozstrzelaniu przez oddziały Jagdkommando w Rogowie Mieczysława Matuszewskiego, przerzucił „Tomasza” na kwaterę do H. Żołobińskiej w Dobrzyniu n. Drwęcą. Kontakt z kwaterami konspiracyjnymi utrzymywali łącznicy do zadań specjalnych komórki łączności i kwaterunku Kmdy Obw. AK Rypin i KO Pomorze, m.in. Bogusław Derkowski ps. „Zenek” i Stanisław Derkowski ps. „Zbyszek” oraz S. Suszyński. Łączniczka i kurierka Jadwiga Lewandowska ps. „Hanka” (zam. Markiewicz) utrzymywała łączność sztabu Obw. AK Rypin z kmdt. Plac. AK, z Anną Lewandowską ps. „Pliszka” (położną i pielęgniarką), kwaterami konspiracyjnymi Obw. Rypin i kwaterami KO na terenie Insp. Brodnica. Z Janem Kutnikiem ps. „Sas” utrzymywał łączność przez punkt kontaktowy w kwaterze Stanisława Olewińskiego w Giżynku gm. Żałe. Janina Sobczak ps. „Janka”, urzędniczka magistratu w Golubiu, dostarczała dla Obw. Rypin kartki żywnościowe i odzieżowe, druki formularzy, załatwiała też meldunki dla ukrywających się oraz przepustki umożliwiające przekraczanie Drwęcy w Golubiu. Podczas przesłuchań żołnierzy AK Obw. Brodnica aresztowanych w styczniu 1945 oficer NKWD starał się także ustalić miejsce pobytu T.K.

Po ucieczce Niemców zgłosił się do II Armii LWP, gdzie jako oficer służył do 20 X 1945. Należał do PPS, potem PZPR. Po wojnie pracował w szkolnictwie. Był m.in. kierownikiem szkoły w Ligowie. W 1959 został kierownikiem Szkoły Przysposobienia Rolniczego w Ligowie, którą założył. Na prośbę Marii Sobocińskiej ps. „Ryśka” pochował na cmentarzu w Skępem Henryka Gruetzmachera ps. „Michał”, oficera sztabu KO ZWZ–AK Pomorze. Zmarł 29 VIII 1967 w Warszawie. Jego zwłoki zostały przewiezione na cmentarz do Skępego i tam pochowane 3 IX 1967.

Odnaczony Krzyżem Walecznych.

APAK: Kartoteka Insp. Brodnica; tamże, T.: Drzewiecki S., Jagielska I., Jurkiewicz A., Klubiński Z., Kowalski T., Lewandowska J., Lulińska Cz., Mieczkowska H., Paradowska J., Schulz A., Sobocińska M., Suszyński S., Zielińska A.; Ciechanowski K., *Ruch oporu...*, s. 233; Krajewski M., Schulz A., Suszyński S., *Działalność POZ „Znak”*, Przegląd Historyczny 1980, z. 4, s. 780, 783, 786; *Relacje...*, s. 166, 227, 305; Sadowski J., *Mówi...*, s. 172, 184 (ur.

1914); *Śl. konsp. pom...*, cz. 1, s. 114, 113; cz. 2, s. 69; cz. 3, s. 87; Zawacka E., *Szkice WSK...*, s. 309, 315, 330.

Elżbieta Skerska

IV/1. Korespondencja Fundacji w sprawie
T. Kowalskiego

1. Pismo Fundacji z 25.03.2003 do USC
w Słupcu, napis ksero k. 1 s. 1
2. Pismo USC w Słupcu do Fundacji
z 31.03.2003, napis oryg. k. 1 s. 2
3. Pismo A. Wysockiej do Fundacji
z 1.04.2003, odp. oryg. k. 1 s. 3
4. Pismo Fundacji do dyr. Sekoty
Podst. w Łogowie z 1.12.2003 -
dot. T. Kowalskiego, napis kop. k. 1 s. 4
5. Pismo dyr. Sek. Podst. w Łogowie
z 8.01.2004, napis oryg.; pismo
Fundacji z 15.02.2004 k. 2 s. 5-6
6. Pismo Fundacji z 15.02.2004
do Wiesławy Szepkowskiej, napis
kop. + oryg. k. 2 s. 7-8

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK



BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/AK, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU • NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Toruń 25.03.2003 r.

L. dz. 704 / Pom-410/03

- prośba o inf. dotyczące
daty śmierci, im. rodziców
Tadeusza Kowalskiego

Urząd Stanu Cywilnego

87-630 Skępe

Szanowni Państwo !

W związku z tym, że nasza Fundacja prowadzi działalność wydawniczą, przygotowujemy wydanie już cz.6 "Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945", w którym m.in. znajdują się biografie konspiratorów walczących podczas II wojny światowej na terenie pow. lipnowskiego, w tym także Skępego i Wymyślina. W związku z tym zwracam się do Państwa z prośbą o podanie następujących danych:

Kowalski Tadeusz data urodzenia i miejsce oraz imiona rodziców (ur. się w 1912 r. lub 1913 w Zaciszu pow. lipnowski); zmarł na pewno w Skępem w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, był nauczycielem. Przekazane przez Państwa informacje zostaną wykorzystane tylko i wyłącznie w celach naukowych. W załączeniu przesyłam ostatni nr "Biuletynu" wydawanego przez Fundację.

Będę bardzo zobowiązana za spełnienie mojej prośby.

Z wyrazami szacunku i poważania

E. Skerska
mgr Elżbieta Skerska
red. "Słownika"

**URZĄD
STANU CYWILNEGO
87-630 SKĘPE
woj. kujawsko - pomorskie**

Skępe, dnia 2003.03.31

FUNDACJA 850-5145-34)03

"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
w Toruniu

Wpłynęło dnia: 3.04.2003
L. dz. 779/Pom-410/03

NC

Załączniki: 1. dz. 704) Pom. - 410)03

Referent:

Fundacja Archiwum i Muzeum Pomorskiej
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby
Polek
87-100 Toruń

Odpowiadając na Państwa pismo z dnia 25.03.2003r.

Informuję, że w księdze urodzeń roczników 1912, 1913 nie figuruje osoba o nazwisku Kowalski Tadeusz. Miejscowość Zacisze nie należała i nie należy do naszej gminy. W skorowidzach akt zgonu lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku również nie figuruje w/w osoba. W załączeniu przesyłam kserokopię spisu miejscowości w Polsce dot. miejscowości Zacisze.

K I E R O W N I K
Urzędu Stanu Cywilnego

mgr inż. Teresa Trojankowska

A. Wysocka
ul. Dobryńskiego 19c
87 600 Lipno

Lipno, dnia 1 kwietnia 2003

3

FUNDACJA "Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek" w Toruniu
Wpłynęło dnia: 3. 04. 2003
L. dz. 181/
NR Del-054/ES
Załączniki:
Referent: 5

Pani Elżbieta Skerska
dokumentalistka
Fundacji Archiwum M. P. AK.
Toruń

W odpowiedzi na prośbę Pani - odpisuję.

Jako świadek żyjący podaje merytorycznie koleżanki za-
czasów okupacji niemieckiej byłam bardzo często w ich
domu, podobnie była to konspiracja.

Adres: Kelleś Joanna z domu Paradowska

Zam. 81,066 Gdynia ul. Lubawska 8/9

telefon (058) 623-46-69

Kierunkowy telef. to być z Lipna a z Torunia może inny.

Przepraszam, że piszę tak krótko, bo nie jestem utalentowaną
w Polonistyce.

Z pozdrowieniami
A. Wysocka

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK



BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
<http://www.um.torun.pl/AK>, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl

KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KRAJOWY S.A. TORUN • NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Torun 1 XII 2003 r.

*prośba o dane
o Tadeuszu Kowalskim
+ listyety.
L. dz. 9081/30-410/03*

Pani Dyrektor
Krystyna Cymerman
Szkoła Podstawowa
w Ligowie
09-228 Ligowo

Szanowna Pani !

Jestem pracownikiem Fundacji i przygotowuję wydanie już cz.6 „Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945”, w której chciałabym umieścić biogram śp. Tadeusza Kowalskiego zasłużonego żołnierza Armii Krajowej, który, według relacji kombatantów, był kierownikiem Szkoły w Ligowie. Po śmierci śp. Tadeusza Kowalskiego vel Tomasza Wojciechowskiego ps. „Tolek” straciliśmy kontakt z rodziną. Bardzo zależy mi na ustaleniu dokładnej daty Jego śmierci i byłabym zobowiązana za udzielenie pomocy w tej sprawie, a także wszelkie informacje dotyczące powojennej Jego działalności.

W załączeniu przesyłam ostatni numer „Biuletynu”, który wydaje Fundacja.

Z okazji Świąt życzę pomyślności w życiu osobistym i sukcesów w pracy zawodowej.

Z poważaniem *Elżbieta Skerska*
Elżbieta Skerska redaktor „Słownika”

FUNDACJA
 "Archiwum i Muzeum Pomorskie
 Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
 w Toruniu

Wpłynęło dnia: 16. 01. 2004
 L. dz. 53 / Pom-410/04

Załączniki:
 Referent:

Ligowo, 8.01.2004r.

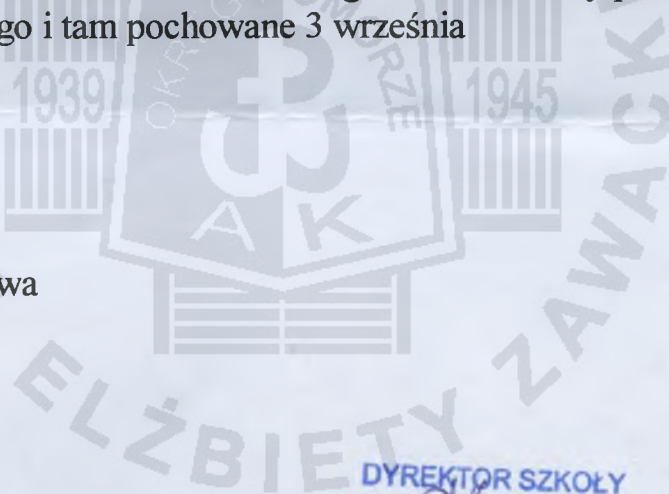
Pani
Elżbieta Skerska

Na podstawie „Kroniki szkolnej”, która prowadził Tadeusz Kowalski od 1950 r. uzyskałam następujące informacje:

1. 1 września 1945 r. na polecenie Inspektora Szkolnego w Lipnie objął obowiązki Kierownika Szkoły w Ligowie. Przybył z Publicznej Szkoły Powszechnej Nr.1 w Lipnie.
2. Na początku stycznia 1952r. miał resekcję żołądka.
3. W 1959r. został Kierownikiem Szkoły Przysposobienia Rolniczego w Ligowie, którą założył. Uczył w niej języka polskiego.
4. Zmarł 29 sierpnia 1967r. w Warszawie. Jego zwłoki zostały przewiezione na cmentarz do Skepego i tam pochowane 3 września

ADRES CÓRKI

Szczepkowska Wiesława
 Barcino 20 a
 77-230 Kępice
 tel. Kępice 306



DYREKTOR SZKOŁY

Kryszyna Cymerman
mgr Krystyna Cymerman

Szk. Podstawowa
 w Ligowie
 09-228 Ligowo

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK



BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
<http://www.um.torun.pl/AK>, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl

KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Toruń 13 II 2004 r.

L. dz. 196/Bom-410/04

Pani Dyrektor
 mgr Krystyna Cymerman
 Szkoła Podstawowa
 w Ligowie
 09-228 Ligowo

*- petro. odbioru
inf*

Szanowna Pani !

Bardzo serdecznie dziękuję za przesłanie informacji o śp. Tadeuszu Kowalskim oraz podanie adresu Jego córki.

Sądzę, że przyjmie Szkoła w darze cz.6 „Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945” z biografią T.Kowalskiego, który winien ukazać się w II połowie bieżącego roku.

Zapraszam także uczniów do Fundacji na lekcję historii przy okazji wycieczki do Torunia. Gdybyście Państwo byli tym zainteresowani, to proszę o wcześniejszy kontakt.

Z poważaniem

Elżbieta Skerska
 mgr Elżbieta Skerska -dokumentalistka

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK



BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
<http://www.um.torun.pl/AK> e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl
 KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU · NR RACHUNKU 82-1090 1506 0000 0000 5002 0244

Torun 13 II 2004 r.

- dane o
 oj. J. Kowalskim
 l. dz. 194/Pom-410/04

Pani
 Wiesława Szczepkowska
 Barcino 20a
 77-230 Kępice

Szanowna Pani !

Adres Pani otrzymałam dzięki uprzejmości p. dyr. Szkoły w Ligowie. Bardzo zależy mi na nawiązaniu kontaktu z Rodziną śp. Kowalskiego Tadeusza, człowieka bardzo zasłużonego dla konspiracji pomorskiej w czasie II wojny światowej. Jestem dokumentalistką Fundacji i przygotowuję wydanie cz.6 „Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945”, w której chciałabym umieścić biogram żołnierza Armii Krajowej- śp. Tadeusza. Jednak brak mi niektórych faktów z Jego życia i dlatego Panią bardzo proszę o pomoc i o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. imiona rodziców śp. Tadeusza oraz nazwisko panięskie matki,
2. czym zajmowali się Jego rodzice(ewentualny zawód),
3. czy brał udział w kampanii wrześniowej i gdzie walczył,
4. w którym roku zawarł związek małżeński oraz imię i nazwisko panięskie żony, dzieci urodzone z tego małżeństwa,
5. wiemy, że w 1944 r. został odznaczony Krzyżem Walecznych, czy po wojnie otrzymał odznaczenia państwowe, resortowe (w oświacie) oraz stopnie wojskowe.
6. gdzie pracował po 1959 r. i kiedy przeszedł na emeryturę, czy posiadał uprawnienia kombatanckie.

Gdyby to było możliwe, to proszę chociaż o kserokopię dokumentów śp. Tadeusza Kowalskiego i zdjęcie, które, jeżeli sobie Pani życzy, to oddam po zrobieniu kserokopii.

Bardzo liczę na Pani pomoc. W załączeniu przesyłam informację o naszym Archiwum.

Z poważaniem

Elżbieta Skerska
 Elżbieta Skerska dokumentalistka

FUNDACJA ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK



BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/AK e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Torun 13.11.2004 r.

*listy wrócił -
„adresat wyprowadził się”
A*

L. dz. 194/Pom-440/04

Pani
Wiesława Szczepkowska
Barcino 20a
77-230 Kępice

Szanowna Pani !

Adres Pani otrzymałam dzięki uprzejmości p. dyr.Szkoły w Ligowie. Bardzo zależy mi na nawiązaniu kontaktu z Rodziną śp.Kowalskiego Tadeusza, człowieka bardzo zasłużonego dla konspiracji pomorskiej w czasie II wojny światowej. Jestem dokumentalistką Fundacji i przygotowuję wydanie cz.6 „Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej 1939-1945”, w której chciałabym umieścić biogram żołnierza Armii Krajowej- śp. Tadeusza. Jednak brak mi niektórych faktów z Jego życia i dlatego Panią bardzo proszę o pomoc i o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. imiona rodziców śp.Tadeusza oraz nazwisko panięskie matki,
- 2.czym zajmowali się Jego rodzice(ewentualny zawód),
- 3.czy brał udział w kampanii wrześniowej i gdzie walczył,
- 4.w którym roku zawarł związek małżeński oraz imię i nazwisko panięskie żony; dzieci urodzone z tego małżeństwa,
- 5.wiemy, że w 1944 r. został odznaczony Krzyżem Walecznych, czy po wojnie otrzymał odznaczenia państwowe, resortowe (w oświacie) oraz stopnie wojskowe.
- 6.gdzie pracował po 1959 r. i kiedy przeszedł na emeryturę, czy posiadał uprawnienia kombatanckie.

Gdyby to było możliwe, to proszę chociaż o kserokopię dokumentów śp. Tadeusza Kowalskiego i zdjęcie, które, jeżeli sobie Pani życzy, to oddam po zrobieniu kserokopii.

Bardzo liczę na Pani pomoc. W załączeniu przesyłam informację o naszym Archiwum.

Z poważaniem
Elżbieta Skerska dokumentalistka

T: M-812/1539 Som.

Byrim

Główny Sąd

Wydział informacyjny

k. 37

Ryppin
1

Kowalicki ps Tolele

był na kwatery w rodzinie Halimy w Sokołowie
i w Stalminach (Kucze chata) 1942-44 z przerwami;
potem schronił się w korycie lasu i zbójców
potem w Giszynku - razem Kumpisiewiczem.

Halima' skontaktowała Tolke z grupą ludzi
z faworem niebezpieczną i z Gajdula pas kutawa
(było ich 6 wbrójach granatami)

Wp Halimy była to akcja rezerwowa. Tolele otrzymał
miał takie rozkazy, ale brat miał instrukcje
do tej grupy, przeważnie podobnie narodowej

Ryppin był ~~niebezpieczny~~? Halima i jedyną brat
Teemuinen Tolke wówczas, gdy był u nich Ryppin



Rowalski
Majewski Tadeusz = "Tomar" = Kowalski 3
synimia St. Stryński w rel. O. Kalmie
wpytanie
Tomar
bywał w lasie

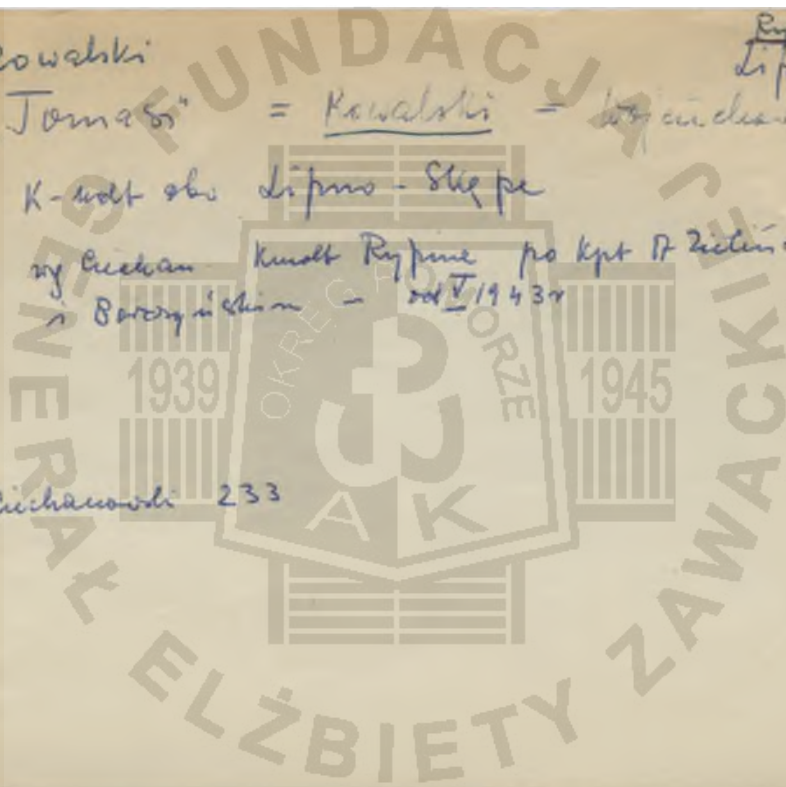
FUNDACJA
GENERALA
ELŻBIETY ZAWACKIEJ
POMORZE
1945
AK

Rowalski ^{Rybnik} 4
"Jomars" = Kowalski = ^{diplomo} ~~Wojciechowski~~

K-molt obci ^{diplomo} - Skępe

ny ^{Kmolt Rybnik} ^{po kpt P Zielinski}
Barynickim - ^{od 1943 r}

K. Kucharski 233



rel. ... m
Lipno
PK 5

+ Kowalski Tadeusz
z rel. Hanny Ciestikowskiej - Kępczyniście
(196 P).

- Tadeusz Kowalski przysłał Hannę Ciestikowską
do PK, odwrócił też od niej paczkę i yow.
siwce, leki, środki opatunkowe dla
dziećmi i latu / DK 1984

- T.K. dostarczył H. Ciestikowskiej i jej
obrotowi numerów na j. angielski,
które H.C. wyciągnęła z niej do obrotu
miejscowych angielskich. / DK
84

FUNDACJA
ELŻBIETY

7x

Lipno

+ Kowalski Tadeusz 6

- inf. z relacji Cieslikowskiej Janiny (1998)

Kowalski był nauczycielem, pomyśl
o nim i ~~innych~~

F. Cieslikowski do AK 1.11.1940r. / BK 84

- J. Cieslikowska kontaktowała się
z T. Kowalskim jako przewodniczącą
w ramach piętkowego systemu pracy
BK. 1984

Lipno
+ Kowalski, Teodor
del. Lewandowska Crestawa (358 Pom)
Lewandowska kontaktowała się
z Kowalskim - nauczycielem i dyrektorem
Ukrainy w Rypińskim /ok 84

[chodzi o "Tomase", kmielka obs. Rypin - SZ]

RONALSKI Tadeusz - Tomasz
brat narodził się w Tarnobrodzie
ul. St. Smaryńskiego 3 VII 84

jedną z jego kwater w fabryce Lewandowskiej, która
które były jego osobistymi lokatorami

rok 1912?

był w Sobocińskim był w kwaterze Ryfina od 1940? w
pracy ludzkiej pracował w fabryce zajmował się
obrotem Ryfina

był w Sobocińskim zmiażdżony rok 1960? w?
w kwaterze jako monter

Ryfin
lipiec
8

++ pier Kowalski Jachowicz ps Tomasz
pomp. Tadeusza Wojniczowski
rel. St. Smarzyński

RK 9
Ryppin

Kmolt obs Ryppin (PK) (traci)

zob. rel. Ryppinickiej - Ciślakowicz 196 / Pam

ryg. Stry' 9 05. 39 Kmolt obs Golub - Skłpe

ryg. Wschowy - był w Skłpe w ZWZ od 1940 r.
wyjechał z obs. Lipno w czasie
awantury V 1943 r. do Ryppina

relacja córki Halina z S. Kosa

Tomasz

AK
Rypin AD

por. rez. Tomasz Kowalski ps. "Tomasz", lewe nazwisko Wejciechowski
Komendant Obwodu AK Rypin w okresie maj 1943 - styczeń 1945 .
Podczas okupacji znany osobiście z pseudonimu i pełnionej funkcji
. Stykałem się z nim. Kontaktowałem go z innymi działaczami.
Z zawodu nauczyciel szkoły powszechnej. Po wojnie prawdopodobnie
więziony. Zmarł . Pogrzebany na cmentarzu w Skępem koło Lipna.
Posiadam duże informacje na temat jego działalności - z okresu 194

1943 - 44

vii / 78 H. S. Smoczyński

11

KOWALSKI TADEUSZ ps. "Tomasz"

BRODNICA

AK

Przed wojną nauczyciel. Kolega nauczyciela Henryka Kopczyńskiego ps. "Surma".

Zbiegły z pow. lipnowskiego do pow. rypińskiego działacz AK.

Po wyjeździe do Włocławka Henryka Kopczyńskiego ps. "Surma" jego dom w Skalmierzu, gm. Chrostkowo, pow. Rypin, był kwaterą Kowalskiego oraz kwaterą zastrzeżoną dla konspiratorów, z którymi współdziałał por. Tadeusz Kowalski. Mieszkanie to stanowiło kwaterę AK do końca okupacji niemieckiej. W obecności Kowalskiego i Zbigniewa Klubińskiego ps. "Wichura" H. Kopczyński dokonał zaprzysiężenia Apolonii Amelii Zielińskiej do AK w końcu maja 1943r. w charakterze łączniczki i kwaterniczki. Zielińska współpracowała następnie ze wszystkimi trzema konspiratorami.

T.: Zielińska Apolonia A., Insp. Brodnica, K-612,
I, 1/1-1v.

MGr'94

Kowalicki Taolewski ^{Tomasz} (Knielt Rypini) ^{Rydzyn} Lipno 1911
net Sobocińskiej Marii (156 P) 1911

- 1) Kowalicki pochodni ze Skępczycy i Sobocińska, miała z nim kontakty konspiracyjne / sk 84
2. Kowalicki współorganizator w wykolejeniu pociągu Sierpc - Kozietok pool Skępczycy (1943?). Cel uwolnienie rakta-olników około 25 z gnieździńskiego więzienia / sk 84



14

(KOWALSKI TADEUSZ) ps. "Tomasz"

BRODNICA

AK

Kmdt Obw. Rypin AK desygnowany na to stanowisko przez por. (Henryka Kopczyńskiego) ps. "Surma" w II poł. maja 1943r. w mieszkaniu A.A. Zielińskiej. Stanisław Suszyński osobiście kwaterował por. "Tomasza" na kwaterze zastrzeżonej dla oficerów Sztabu KO AK Pom. w mieszkaniu u Apolonii Amelii Zielińskiej w Stalmierzu, gm. Chrostkowo, pow. Rypin (w okresie od lata 1942r. do stycznia 1945r.).

T.: Zielińska Apolonia A., Insp. Brodnica, K-612, I, 1/2.

MGr'94

KOWALSKI TADEUSZ
ps. "TOMASZ"

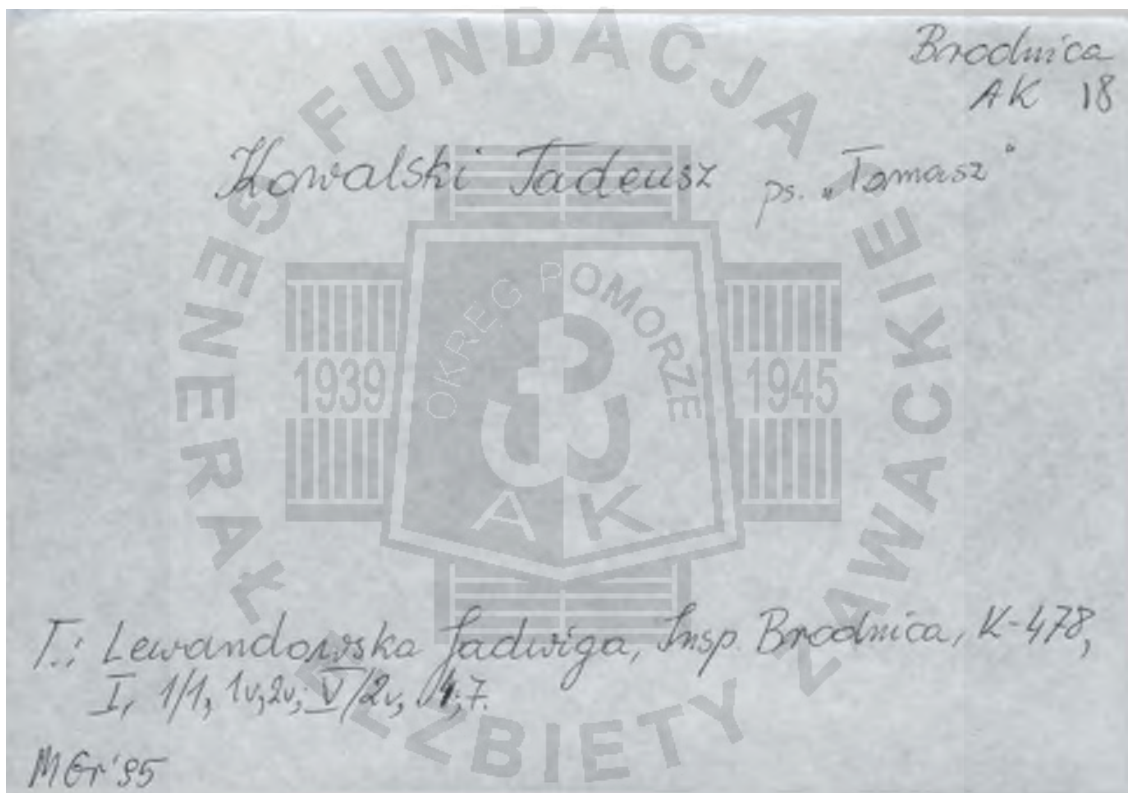
LIPNO
AK
16

18/11/94 Dob. 4. J. Jagielskiej - Nowak, KO

Kowalski Tadeusz ps Tomasz k-dł obwodu Rypin
kwatera jego na Terenie Golebia było mieszkani¹⁷
Grajewskiej Marii, ul Sopoła a w Dobrym
Ł. Żołbinińskiego ps As. Tam również odbywały
się odprawy z ppłk J. Chybińskim ps Relin
i kpt H. Grymachorem ps Michał.
Drugą kwaterą było gospodarstwo ojca Jadwigi
Lewandowskiej w Sikorze.

Henryk Nowakowski - Jagiello
Ew

Tomuś 6.9.95

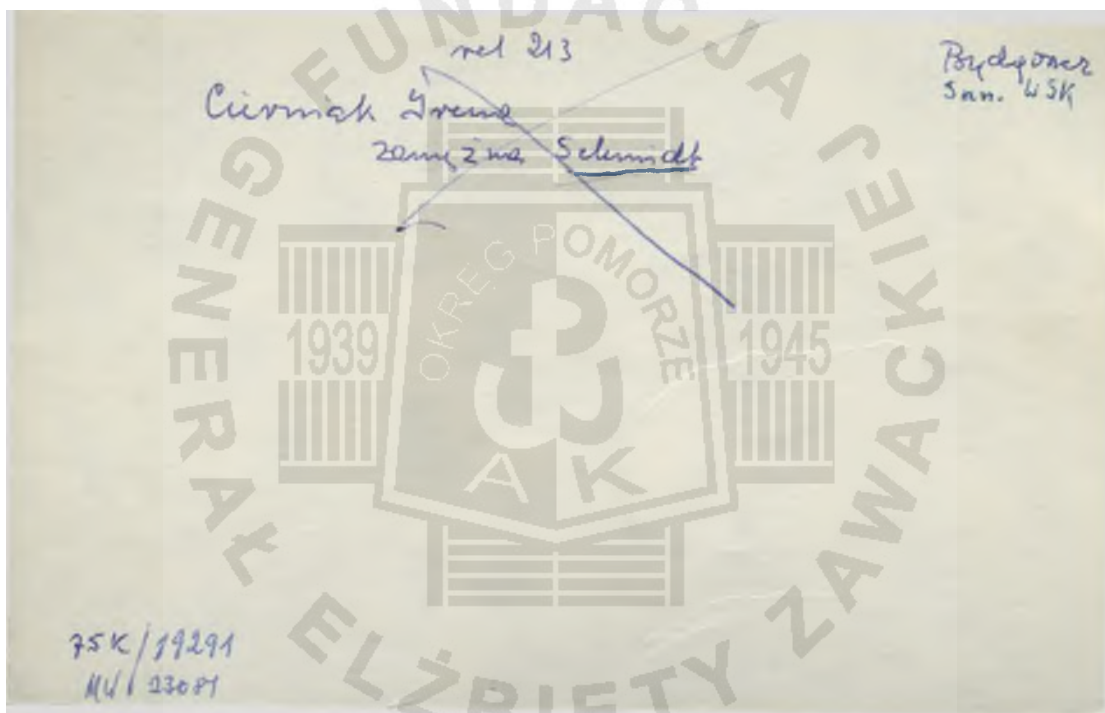


Lipno
242~~24~~ 19

por. m. Kowalski Tadeusz ps. "Bmroz" -
komendant Obwod. Obr. Rybin -
20 lat dezyfrowany na komendanta Obr. Rybin
przez H. Kopyniskiego 15 kwietnia 1943 r.
na krótko w Kopalni Żelaznej, Pielgry.
Był wspaniałym człowiekiem i poświęcił się.

z od. P. Szwajcberskiego o stępnym Kopyniskim

MSJ.



Kokolski Tadeusz

Rypin
1945
202-AR

Ps. „Tomasz”, nauczyciel, ppor. rez., od rot. r. 1943
kmdt Obw. AK Rypin (po ^{A. Zielinski} ~~A. Borczyk~~) (do 01.
zeszoro ukrywał się) używał także nazwiska
Kojaczkowski Tomasz. Zmarł po wojnie, po-
chowany w Słupcu.

oz. 1.

zob. T.: Spisime S. Smugalskiego, I Relacje str.

I, 41, 43, 51-3, 117, 133-4, 185, 386, 448, 482;

II Motki str 43, 69, 71; IV Nieznane ewapi str. 29-30;

HNH-96 V Wyprawy str. 12; VI Korespondencje str. 3, 40

LIPNO
KYPIN 21

+
KOWALSKI TADEUSZ

Był jednym z najwierniejszych żołnierzy AK
w obs. Lipno. Poleca z listami Lilińskiego,
Rumkowskiem redagowała "Sobót, Wolności".
Zbiórki w tym celu wędrował do przelki.

z rel. Natalii Lilińskiej i Olszewskiej

AM

Lipno
POZ 22

Kokalski Tadeusz

Ps. „Kierusz” z Kółki Molej. Opiewał ni niety
pismo „Istna Holwica”

zob. i krajczski, surymiski, Działalność POZ
i Amali... Przegląd hist. 1380/2.4 str. 775

HMM-96

Wzrost do Kniehowe.

Бродува-Куби.
902 23
AK
LHP

Kohobski Tadeusz
Nauczyciel.
2 Ligowe. Członek PPS. Współredaktor
gazetki dla rodziców angielskich z obywateli w
Kielce. Od 2.06. 1930r. sekretarz i propa-
gandy Koms. we pow. Lipsko i Rypan.
Współred. "Ishny Holmowici", PS. "Kierowca",
"Tolki". Od maja 1943r. kmdr obs. we pow.
Lipno - rypan AK. Od 21.01.45r. w LHP

wob. T.: Sprawozdanie H. Dzierżewskiego, II rękopis,
str 57, 147; III oprec. str 27, 36 rękopis

KHM PG



Kowalski Tadeusz, Tomasz

Ryppin
A.U. 24

małyziel, kontaktuj się z Sachemem
Spółdzielni

Zn. ul. S. Kuszyńskiego o Sachemem Spółdzielni
T: M-377-984 - imp. Prod.
S. Burzyński, Wykaz członków A.U. 5-87

Młg.

Rypin
AK 25

Kowalewi Tadeusz

Ps. "Tomasz" - po omroczaniu kmdre
obrodołu AK Rypin A. Zielinskiego i dopłt po
nim dohodzeniu obrodołu od maja 1943r.

Funkcyj's d-ay obrodołu pełnił do końca wojny.
Odsuobwał się ponomerem obs. zniszczone omroczanie-
ciauui z 1943r.

Zob: Krajinski, Suszynski, Dziatalski Pdz
"Zmala'...", Prupkd Hist. 1980/2.4 str. 780,
783, 784

HMM-PG

Kowohl Tadeusz

Woj.
poz 26

Członek poz, współpracownik w redakcji
"Jahy Holnoci" z G. Kulinskim, E. Rusko-
lskim T. Michelskim.

zob. T.: Ruskowski E., Kraj. Wojewod., I/1/s.2

HMH-PT

a Kowalski (im. m.) (Tadeusz?) Lipno 27
- menażyciel PO2

Członek komdy pow. lipnowskiego PO2,
gdzie kwalt. był Józef Wiśniewski
ps. „Seserbe”.

Być może to Tadeusz Kowalski
ps. „Wierny” z Koziej Wólki.

zob: Brenda Waldeemar, Kompiraja ne
pótnocnym Masonsiu, - , Notatki Koclic,
nr 3/188 z 2001r.

28.XI.01

a Młowski Tadeusz
ps. "Tomasa", por.

Ryppin 28
202- AK

- dowódca dworu Ryppin w Inspektoracie
rolniczym;

zob. art. Ciechanowski L., Pomorski Okręg...
art. z prasy "Ruch Oporu na Pomorzu..."
t. 1, n. 5

Głowalski Tadeusz
ps. „Tomasz”

Rypin 29
PK

Kndt Obv. Rypin PK; jego
kuzynką do Siwora Bdestawa
ps. „Sowa” w Ostrowie (kier. wyr.
rypiński) była Jadwiga Lewandowska
ps. „Banka”, współred. „Iskry Wolności”
zob. E. Lewacki, Szkice WSK..., s. 309.
315, 330
zł. Tm 103

Konarski Tadeusz

Dypim 30
FK

zob. St. biogr. kemp. pom.

z. 1 s. 114, 133; z. 2 s. 69; z. 3 s. 87

ELŻ. VM 103

Kowalski Tadeusz

Dypim
RV 31

ps. „Tomasi”

Mieszkał w 1944 r. w Wymyśle
w odprawach kunkt. terenowych;
tam z posterka była Irene Jazielka;
w Wymyśle była odprawa z
szefem Sztabu R O J. Chylińskim
sob. Relacje... , s. 166, 227

Wz. VII 103

32
Kowalski Tadeusz
ps. „Wierny”, Tomasz
vel. Tomasz Wojciechowski, Tadeusz
Wiśniewski
m-l z Wólki Szepskiej, współreda-
ktor gazetki „Iskra Wolności”;
ppor. rez. W P; du. 15.05.43 przesyno-
wany przez Henryka Kopyńskiego
na front. Obs. AK Typpin; udział
arestasy chowca w me. kwatere
do awaryjnej konspiracyjnej Plac. PK
Chrostkowo Obs. Typpin; arestowa-
verte

nia w obr. 5-10.V 1943r.

zob. Suszyński III/3 s. 17

Arestowani dokonali ekspozycje
placówki gwardii bolskiej gestapo
w Dypimie.

№ III 103

Głowski Tadeusz

Rypin 33
AK

T: M: 6/6 15 Pom. Suszynski Stanisław:

cz. I / 1 s. 11

cz. II / 3 s. 17, 18, 6,

Materiały Suszynskiego:

cz. I str. 185 - rel. Jadwigi Marliczin-Sewandark.

cz. IV s. 29-30, 36

cz. V, 30, s. 41

cz. I, rel. s. 450, 14

Głowalski Tadeusz

Dypim 34
AK

zob. Dzwonicki S., z. II, (wspomnienie) s. 59
z. IV s. 12,

Wz. VII 103

Por. Kowalski Tadeusz

Ryppin
AK 35

A ur. 1914
T KW
ps. "Tomasz"

OKREG POMORZE
1939 1945
AK

zob. Sadowski Józef,
Mówi numer 31806,
N-wa 1388, s. 184, poz. 84.

FUNDACJA
ENERGIA
SOCIETY ZAWACKIEJ

Kowalski Tadeusz

ps. "Tomasz"

Urodz. ob. Rypin.

Włączył się w kwaterę konspir.

krypt. "Somiarki", prowadzonej przez
Zofię Ditzmann.

zob. T. D. 843/2 157 Pom. 2. II

Ditzmann Zofia (Brodnica)

Rypin 36
IAD

RG, III, 105

Kowalski Tadeusz

~~Dziwna~~

Lipno 37
POZ-AK

a

Kowalski Tadeusz
s. 98

- członek POZ Józefowo. Należał do grupy
redaktorów gazeta "Iskra Wolności". s.

zob. Witomska Elżbieta, opr. B/152
s. 98 = bibl. FAPAK

AK. IV'10

przek: Drzewiecki
Rel. Kowalska M.
żona Drzewieckiego
87-630 Skrzpe



M-812/1539

Brodnic
POW

Kowalski Tadeusz

Kowalski Jadysz

